

Γράφει ο Θεολόγος-Εκκλησιαστικός Ιστορικός και Νομικός κ. Ιωάννης Ελ. Σιδηράς

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα κοινωφελή σωματεία των Σαράντα Εκκλησιών Ανατολικής Θράκης

- ***Ο εκ Σαράντα Εκκλησιών Μητροπολίτης Μαρωνείας Μελισσηνός Χριστοδούλου (1914-1991) καταγράφει την ιστορία της γενέτειράς του***

Ο γόνος της πόλεως των Σαράντα Εκκλησιών της Ανατολικής Θράκης, Μητροπολίτης Μαρωνείας Μελισσηνός Χριστοδούλου (1914-1921), κατέγραψε εμπειριστατωμένα και τεκμηριωμένα την ιστορία της πατρίδος του, την οποία εξέδωσε κατά το έτος 1897. Ο Μελισσηνός όταν εξέδωσε την μελέτη του ήταν ακόμη Αρχιμανδρίτης.

Στο αξιόλογο τούτο ιστορικό πόνημα κάνει ιδιαίτερη μνεία στην εκπαιδευτική κατάσταση που επικρατούσε κατά τα τέλη του 20^{ου} αιώνα στην πόλη των Σαράντα Εκκλησιών αναφερόμενος στα κατά την περίοδο εκείνη λειτουργούντα εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς και στα κοινωφελή φιλεκπαιδευτικά και φιλανθρωπικά Σωματεία των Σαράντα Εκκλησιών.

Ο τότε Αρχιμανδρίτης Μελισσηνός Χριστοδούλου έγραψε για την εκπαιδευτική κατάσταση της γενέτειράς του, τα εξής: «Η παιδεία στις Σαράντα Εκκλησιές μέχρι της δευτέρας εικοσιπενταετηρίδος του παρόντος αιώνας ευρίσκετο «εν σπαργάνοις», η διδασκαλία των ελληνικών γραμμάτων περιοριζόταν στην Οκτάηχο, το Ψαλτήριο και τον Απόστολο. Από της εποχής δε ταύτης εδόθη ώθηση για καλύτερη καλλιέργεια των γραμμάτων και μείζονα πνευματική ανάπτυξη. Βαθμηδόν δε συνέστησαν τα ήδη υπάρχοντα σχολεία, στην εξιστόρηση των οποίων βαίνω ήδη...»

Οι Κεντρικές Σχολές στην πόλη των Σαράντα Εκκλησιών ήταν: 1) Η Ελληνική και Αστική Σχολή, 2) Το Κεντρικό Παρθεναγωγείο, 3) Νηπιαγωγείο.

Η Ελληνική Σχολή ιδρύθηκε το έτος 1833. Κατ' αρχάς μεν λειτουργούσε σε κάποιο μικρό οίκημα, όπου σήμερα η οικία του Π. Σακελλαρίδου. Το έτος 1847 η Ελληνική Σχολή μετεφέρθη στο νεοανεγερθέν τότε επιβλητικό και μεγαλοπρεπές κτίριο επί της μάλλον υψηλής και περιβλέπτου θέσεως της πόλεως, Η δαπάνη της οικοδομής εκείνης ανήλθε σε εννιακόσιες χρυσές οθωμανικές λίρες. Η σημερινή όμως κατάσταση αυτής, γράφει ο Μελισσηνός το 1896, επιβάλλει την επείγουσα κατεδάφισή της και την εκ βάθρων ανοικοδόμησή της.

Σε επιγραφή επί μαρμάρινης πλακός, εντοιχισμένης στην πρόσοψη της σχολής γράφονται τα εξής: «Τον δε περικαλλή δόμον ήγειρεν εκ βάθρων ο καθ' ημάς γε χορός γεραρός των προυχόντων όνπερ αφειδώς κοινή χρησάμενος δαπάνη ήδη καθιέρωσεν εις εκπαίδευσιν νέων δώη δ' αυτοίς δώρα άφθονα Θεός ύπιστος Χριστωνύμως τε ευσεβώς διαβιούσι. Εν έτει σωτηρίω αωμζ' (1847)».

Η Ελληνική Σχολή μέχρι το 1848 διευθυνόταν και συντηρούνταν από την ελληνορθόδοξη κοινότητα, τους ενορίτες της Μητροπόλεως και τους γονείς των μαθητών. Από

δε του έτους αυτού (1868) ανέλαβε την διατήρηση και διεύθυνση της σχολής ο Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος των Σαράντα Εκκλησιών.

Από τους πλέον γνωστούς διδάξαντες στην Ελληνική Σχολή ήταν ο εξ Αδριανουπόλεως Δημήτριος (1838-1845), ο μετά ταύτα ιερωθείς και μετονομασθείς Διονύσιος, ο οποίος ανήλθε στον Οικουμενικό Θρόνο ως Πατριάρχης Διονύσιος ο Ε΄. Κατά τα έτη 1864-1848 εδίδαξε ο εκ Σαράντα Εκκλησιών Ιεροδιάκονος Άνθιμος, Βούλγαρος το γένος, ο οποίος σπούδασε στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης με την ενίσχυση της Ελληνικής Κοινότητας Σαράντα Εκκλησιών. Αργότερα εξελέγη Μητροπολίτης Πρεσλάβας και έπειτα Βιδύνης και τελικώς ανεδείχθη, δυστυχώς, Α΄ Έξαρχος της σχισματικής Βουλγαρικής Εξαρχίας. Κατά τα έτη 1876-1878 εδίδαξε ο εκ Σαράντα Εκκλησιών Ιερομόναχος Άνθιμος Πελέκης, μετέπειτα Μητροπολίτης Δεβρών και Βελισσού. Ο Μελισσηνός Χριστοδούλου ως λαϊκός εδίδαξε κατά τα έτη 1878-1880.

Το δεύτερο εκπαιδευτικό ίδρυμα των Σαράντα Εκκλησιών υπήρξε η Αστική Σχολή. Από τους έτους 1885, οπότε και εισήχθη νέο εκπαιδευτικό σύστημα στην πόλη των Σαράντα Εκκλησιών, ιδρύθηκε η Αστική Σχολή στην οποία λειτουργούσε και Γυμνασιακή τάξη. Έτσι ενώθηκε η Ελληνική Σχολή μαζί με την Κεντρική Αλληλοδιδασκτική Σχολή, η οποία αντικατέστησε το κεντρικό Γραμματοδιδασκαλείο και λειτουργούσε στον μεσαίο όροφο του καταστήματος της Ελληνικής Σχολής. Από του έτους 1875 διατελούσε υπό την διεύθυνση και συντήρηση του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου. Μεταξύ των διατελεσάντων διευθυντών της Ελληνικής Σχολής υπήρξε και ο εκ Πατρών Διδάκτωρ Φιλοσοφίας Γ. Ανδρούτσος, μετέπειτα Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο οποίος διηύθυνε την Σχολή κατά τα έτη 1895-1896. Σημειωτέον ότι από των ετών 1885-1887 άλλη διεύθυνση υπήρχε στις ανώτερες τάξεις και άλλη στις κατώτερες. Πέραν του Διευθυντού, εδίδασκαν και άλλοι 6 διδάσκαλοι. Η Αστική Σχολή διαιρούνταν σε 8 τάξεις εκ των οποίων η μία ήταν Γυμνασιακή. Κατά τα έτη 1895-1896 φοιτούσαν 320 μαθητές. Απόφοιτος της Αστικής Σχολής Σαράντα Εκκλησιών υπήρξε και ο αείμνηστος παππούς μου, Ιωάννης Σιδηράς του Θεολόγου (1893-1981).

Το Κεντρικό Παρθεναγωγείο ανηγέρθη εκ βάθρων από τον Φιλεκπαιδευτικό Σύλλογο των Σαράντα Εκκλησιών την 28^η Ιουνίου 1867 επί οικοπέδου δωρηθέντος στην Κοινότητα υπό του αειμνήστου Μητροπολίτου Πρεσλάβας Προκοπίου του εκ Σαράντα Εκκλησιών. Το Κεντρικό Παρθεναγωγείο τελούσε υπό την διοίκηση και συντήρηση του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου και η λειτουργία του υπήρξε καρποφόρα και αδιάλειπτη. Κατά το σχολικό έτος 1895-1896 δίδασκαν στο Κεντρικό Παρθεναγωγείο δύο διδασκάλισσες, πτυχιούχοι του εν Αδριανουπόλει Ζαππείου Παρθεναγωγείου, η Μαρία Ανδρεάδου, Διευθύντρια, και η Σοφία Χατζή Χρήστου, καταγόμενες και οι δύο από την Αδριανούπολη. Κάποια μαθήματα διδάσκονταν και από 3 διδασκάλους της Αστικής Σχολής. Κατά το σχολικό έτος 1895-1896 λειτουργούσαν στο Παρθεναγωγείο 6 τάξεις και φοιτούσαν 140 μαθήτριες.

Το Νηπιαγωγείο των Σαράντα Εκκλησιών ανηγέρθη εκ βάθρων από τον Φιλεκπαιδευτικό Σύλλογο κατά το έτος 1897, οπότε και άρχισε να λειτουργεί υπό την διοίκησή του.

Κατά το σχολικό έτος 1895-1896 διαιρούνταν σε δύο τμήματα. Τα νήπια, αγόρια και κορίτσια, που φοιτούσαν στο νηπιαγωγείο ήταν 60 και διδάσκονταν από μια νηπιαγωγό, την Μάρθα Μελανδινού εκ Μυτιλήνης, πτυχιούχου της εν Κωνσταντινουπόλει «Παλλάδος» και μιας βοηθού Μαρία Χατζηιωάννου, αποφοίτου του Παρθεναγωγείου Σαράντα Εκκλησιών.

Τα παραπάνω τρία κεντρικά εκπαιδευτήρια των Σαράντα Εκκλησιών διατελούσαν υπό την διεύθυνση του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου Σαράντα Εκκλησιών και για την ετήσια λειτουργία τους δαπανούνταν σε μισθούς διδασκάλων, παιδονόμων και καυσίμου ύλης περί τις 620 χρυσές Οθωμανικές λίρες, ήτοι 440 για την Αστική Σχολή, 120 για το Κεντρικό Παρθεναγωγείο και 60 για το Νηπιαγωγείο.

Τα έσοδα του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου ήταν τα εξής: α) Τόκοι από άθικτα κεφάλαια που ήταν κατατεθειμένα στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, β) Διάφορες εισφορές, γ) Δίδακτρα από τους μαθητές, δ) Οι καθαρές πρόσοδοι της «Κοιμήσεως της Θεοτόκου».

Και μετά την ίδρυση των Κεντρικών Σχολών, Ελληνικής και Αλληλοδιδασκτικής, εξακολουθούσαν να λειτουργούν για ικανό χρονικό διάστημα γραμματοδιδασκαλεία στις Σαράντα Εκκλησιές, είτε δημόσια σε δημόσιες σχολές, είτε ιδιωτικά σε ιδιωτικές σχολές στις οικίες των διδασκόντων.

Έτσι και στην ενορία των Αγίων Πάντων μέχρι του 1860 λειτουργούσε γραμματοδιδασκαλείο. Κατά το έτος αυτό εισήχθη και η αλληλοδιδασκτική μέθοδος εκπαίδευσης. Όταν από ετών άρχισε να εφαρμόζεται κατά το δυνατόν η νέα μέθοδος περιορίστηκαν οι τάξεις σε 4 στις οποίες κατά το σχολικό έτος 1895-1896 δίδασκαν 2 διδάσκαλοι, ο Στέργιος Ε. Σεργιάδης εκ Γονοχώρων, Διευθυντής, απόφοιτος της τετάρτης τάξεως της εν Χάλκη Θεολογικής Σχολής και κάτοχος ενδεικτικού των Πατριαρχείων και ο Αθανάσιος Πέτρου, απόφοιτος της Αστικής Σχολής Σαράντα Εκκλησιών. Οι μαθητές ανήρχοντο στους 80. Την διοίκηση της σχολής αυτής από του έτους 1872 είχε αναλάβει η φιλεκπαιδευτική Αδελφότης «Ελπίς».

Το Παρθεναγωγείο της ενορίας των Αγίων Πάντων ιδρύθηκε το έτος 1881 από την φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα «Ελπίς». Κατά το έτος 1895-1896 διαιρούνταν σε 3 τάξεις μετά παραρτήματος νηπιαγωγείου. Δίδασκαν 2 διδασκάλισσες, η Αιμιλία Γεωργιάδου, διευθύντρια εξ Αδριανουπόλεως, πτυχιούχος του εν Αδριανουπόλει Ζαπτείου Παρθεναγωγείου και η Πηνελόπη Δημητρίου, απόφοιτος του Κεντρικού Παρθεναγωγείου Σαράντα Εκκλησιών. Φοιτούσαν περί τις 70 μαθήτριες.

Και οι δύο παραπάνω σχολές των Αγίων Πάντων από του 1881 εγκατεστάθηκαν σε νεόδμητες ευάερες οικοδομές, οι οποίες είχαν ανεγερθεί από την Φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα «Ελπίς» και διατελούσαν υπό τη διοίκησή της. Για την ετήσια λειτουργία του δαπανούνταν 120 χρυσές Οθωμανικές λίρες εκ των οποίων 80 λίρες εδαπανούνταν για τη Δημοτική Σχολή και 40 για το Παρθεναγωγείο. Τα έσοδα της Αδελφότητος «Ελπίς» προέρχονταν από τόκου τραπεζικών κεφαλαίων, από τα δίδακτρα των μαθητών και από τις καθαρές προσόδους της Εκκλησίας των Αγίων Πάντων.

Στην ενορία των 40 Μαρτύρων των Σαράντα Εκκλησιών λειτουργούσαν δύο εκπαιδευτικά ιδρύματα, μια Δημοτική Σχολή και ένα Παρθεναγωγείο.

Κατά το σχολικό έτος 1895-1896 στη Δημοτική Σχολή φοιτούσαν 120 μαθητές στις τέσσερις τάξεις που λειτουργούσαν και στις οποίες δίδασκαν 2 διδάσκαλοι, ο Θωμάς Ταυρίδης εκ Σαράντα Εκκλησιών, πτυχιούχος του Γυμνασίου Αδριανουπόλεως και ο Πέτρογλου εκ Βιζύης, απόφοιτος της Μεγάλης του Γένους Σχολής.

Στο Παρθεναγωγείο με τις 90 μαθήτριες δίδασκαν 2 διδασκάλισσες εκ των οποίων η μία μεν ήταν πτυχιούχος διευθύντρια και η δεύτερη βοηθός απόφοιτος του Κεντρικού Παρθεναγωγείου των Σαράντα Εκκλησιών.

Η δαπάνη της συντηρήσεως και των δύο αυτών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ανερχόταν ετησίως στις 140 χρυσές οθωμανικές λίρες, οι οποίες προέρχονταν από τα έσοδα της εκκλησίας των 40 μαρτύρων, από τα δίδακτρα των μαθητών και από τις χορηγίες της «Αγαθοποιού Αδελφότητος «Ειρήνης» υπό την διοίκηση της οποίας διατελούσαν.

Στην ενορία του Αγίου Ιωάννου Σαράντα Εκκλησιών από τους έτους 1848 λειτουργούσε γραμματοδιδασκαλείο το οποίο κατά το έτος 1866 αντικατέστησε η αλληλοδιδασκτική σχολή. Από ετών άρχισε να εφαρμόζεται η νέα αλληλοδιδασκτική μέθοδος εκπαίδευσής και περιορίστηκαν οι τάξεις της Δημοτικής Σχολής σε 4, οι οποίες δίδασκαν 2 διδάσκαλοι. Κατά το έτος 1895-1896 στη Δημοτική Σχολή φοιτούσαν 80 μαθητές και οι διδάσκοντες ήταν ο Παναγιώτης Δ. Βάρναλης εκ Σαράντα Εκκλησιών, πτυχιούχος του Γυμνασίου Αδριανουπόλεως και ο Ανέστης Σταματιάδης, απόφοιτος της Ελληνικής Σχολής Σκοπού.

Το Παρθεναγωγείο της ενορίας του Αγίου Ιωάννου ιδρύθηκε κατά το έτος 1892 και κατά το σχολικό έτος 1895-1896 δίδασκαν 2 διδασκάλισσες η Σουλτάνα Νικολαΐδου εξ Αδριανουπόλεως, πτυχιούχος του εν Αδριανουπόλει Ζαπτείου και η Κορίνα Διαμαντή, απόφοιτος του Κεντρικού Παρθεναγωγείου Σαράντα Εκκλησιών. Λειτουργούσαν 4 τάξεις με 70 μαθήτριες.

Και οι δύο αυτές σχολές διοικούνταν υπό πενταμελούς εφοροεπιτροπής, της διοικούσας Επιτροπής και την Εκκλησία του Αγίου Ιωάννου. Τα μέλη της εφοροεπιτροπής εκλέγονταν κατ' έτος στην συνέλευση των ενοριτών. Οι σχολές αυτές στεγάζονταν σε νεόδμητη οικοδομή, η οποία είχε ανεγερθεί κατά το έτος 1889.

Οι δαπάνες των σχολών τούτων ανέρχονταν ετησίως σε 120 χρυσές οθωμανικές λίρες, οι οποίες προέρχονταν από τα δίδακτρα των μαθητών και εκ των εσόδων της Εκκλησίας του Αγίου Ιωάννου, δηλαδή από την πώληση κηρού και την περιαγωγή δύο δίσκων κατά τις ιερές λειτουργίες των Κυριακών και επισήμων εορτών.

Ο Μητροπολίτης Μελισσηνός με πολύ παραστατικό τρόπο περιγράφει την συγκέντρωση των χρημάτων για την συντήρηση των σχολείων, γράφοντας τα εξής: «Λαμβανόμενου υπ' όψιν, ότι τακτικώς δύο δίσκοι περιάγονται εν ταις Εκκλησίαις των Σαράντα Εκκλησιών και ότι πας ευσεβής Χριστιανός εκκλησιαζόμενος προσφέρει 5 αργυρούς παράδες δι' εν κηρίον, 5 εις τον ιερές και ανά 5 εις έκαστον δίσκον, υπολογίζεται ότι εις φι-

λακόλουθος Χριστιανός, τακτικώς φοιτών εν τη Εκκλησία κατά τας Κυριακάς και επισήμους εορτάς, μετά της οικογενείας του, προσφέρει ετησίως περίπου 20 μιν γρόσια αργυρά εις τον ιερέα εν τη Εκκλησία, 60 δε υπέρ της διατηρήσεως των ιεροψαλτών, κανοναρχών, κανδηλάπτου, διδασκάλων, παιδονόμου, καυσίμου ύλης, ύδατος, παροχής βιβλίων εις απόρους παίδας και άλλων ελεών, υπέρ επισκευών της Εκκλησίας και των σχολείων και λοιπών εκτάκτων δαπανών. Αν δε έχη και τέκνα εν τοις σχολείοις ο φιλακόλουθος ούτος Χριστιανός πληρώνει ιδιαιτέρως και δίδακτρα. Εν τούτοις έτεροι, καθ' όλον το έτος μόλις δεκάκις εκκλησιάζονται, ισάκις δε και η οικογένειά των, επομένως υπέρ όλων των άνω ευσεβών αιτιών καταβάλλουσι μόλις 10 γρόσια ετησίως, ουδ' οβολόν δε ιδιαιτέρως δια τα σχολεία, αν δεν έχωσι τέκνα εν αυτοίς.

Αν υπήρχε γενικός Κοινοτικός Κανονισμός, προβλέπων και καθορίζων τα καθήκοντα και δικαιώματα εκάστου Χριστιανού, ως μέλους της κοινότητος, εις ην ανήκει, βεβαίως δεν ήθελεν υπάρχη η τοιαύτη άδικος και λίαν επιζήμιος δια τα σχολεία ανισότης μεταξύ των μελών της κοινότητος, εν τη εκπληρώσει ιεράς υποχρεώσεως προς την Εκκλησίαν και τα σχολεία. Συνεπώς, ούτε θα έμενεν όλως διόλου αφορολόγητος δια τα κοινά τάξις τις χριστιανών, εν η ουκ ολίγοι πλούσιοι, δια τον λόγον ότι δεν έχουσι τέκνα εις τα σχολεία».

Από αρκετών ετών σε όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των Σαράντα Εκκλησιών εφαρμοζόταν ομοίομορφο ωρολόγιο πρόγραμμα. Σε οικονομικό επίπεδο οι ετήσιες δαπάνες για όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανέρχονταν σε 1000 χρυσές οθωμανικές λίρες. Κατά το σχολικό έτος 1895-1896 οι σχολές ήταν 9, οι μαθητές 1030 και οι διδάσκαλοι 23.

Στις Σαράντα Εκκλησιές υπήρχαν 4 σωματεία με πλούσια φιλεκπαιδευτική, φιλανθρωπική και εν γένει κοινωφελή δράση και προσφορά.

• **Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Σαράντα Εκκλησιών**

Ο Σύλλογος αυτός ιδρύθηκε κατά το έτος 1865. Πρώτος δε ιδρυτής αυτού υπήρξε ο αείμνηστος Δ. Σπάνιας, Ηπειρώτης, ο οποίος διατελούσε κατά την εποχή εκείνη στην Ελληνική Σχολή. Η κανονική λειτουργία του Συλλόγου τούτου και ολοένα προς τα κρείττω ανάπτυξη αυτού έγινε πρόξενος σπουδαίων ωφελειών για την ελληνική Κοινότητα Σαράντα Εκκλησιών. Έργα του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου υπήρξαν: α) Η επί τα βελτίω ρύθμιση της κεντρικής σχολής των αρρένων και η καρποφόρος λειτουργία αυτής. β) Η ανάπτυξη του γυναικείου φύλου με την ίδρυση Κεντρικού Παρθεναγωγείου. γ) Η ανίδρυση του Νηπιαγωγείου. δ) Η δωρεάν παροχή διδασκαλίας στους απόρους. ε) Η καλή διοίκηση της Εκκλησίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Ο Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος είχε υπό την ιδιοκτησία του: α) Το Κεντρικό Παρθεναγωγείο, β) το λιθόκτιστο Παρθεναγωγείο, γ) το μετά Παρεκκλησίου Αγίασμα της Ζωοδόχου Πηγής (1873), δ) Βιβλιοθήκη αριθμούσα 1000 τόμους συγγραμμάτων ποικίλης ύλης, ε) κατατεθειμένα χρήματα στην Εθνική Τράπεζα Ελλάδος.

Τα μέλη του Συλλόγου κατά τον Ιανουάριο του 1897 ανέρχονταν σε 376, ενώ 238 είχαν απέλθει της ζωής. Τα σημαντικότερα πρόσωπα υπήρξαν: Ο αείμνηστος Δ. Σπάνιας

ως πρώτος ιδρυτής του Συλλόγου. Ο αείμνηστος Μητροπολίτης Πρεσλάβας Προκόπιος ως Ευεργέτης και ο Δημήτριος Δοδόπουλος ως Μέγας Ευεργέτης.

Στο άρθρο 6 του κανονισμού λειτουργίας του Συλλόγου ως τακτικά μέλη θεωρούνταν άνευ διακρίσεως φύλου και εθνικότητας, όσοι προσέφεραν ως προκαταβολή μία οθωμανική λίρα. Εάν εφάπαξ ή με επανειλημμένες δόσεις προσέφεραν περισσότερες, ανεκηρύσσοντο κατά την επέτειο εορτή του Συλλόγου ως δωρητές όσοι κατέθεταν πάνω από δέκα λίρες. Χαρακτηρίζονταν προστάτες όσοι προσέφεραν πάνω από είκοσι λίρες, ευεργέτες όσοι προσέφεραν πάνω από 100 λίρες και τέλος Μεγάλοι Ευεργέτες όσοι προσέφεραν πάνω από 250 οθωμανικές λίρες. Οι εγγραφές των τακτικών μελών γίνονταν στο επίσημο πρωτόκολλο ιδιοχείρως ή, κατ' εντολήν, δι' άλλου.

- **Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης «Ελπίς»**

Η συγκεκριμένη Αδελφότητα ιδρύθηκε κατά το έτος 1872 στην ενορία των Αγίων Πάντων υπέρ της αναπτύξεως της οποίας επί πολλά έτη έδρασε. Τα σπουδαιότερα έργα της Αδελφότητος υπήρξαν τα εξής: α) η διαρρύθμιση των σχολών των Αγίων Πάντων επί τα κρείττω, β) η καλή και μετά φειδούς διαχείριση της Εκκλησίας των Αγίων Πάντων, γ) η ανίδρυση του Παρθεναγωγείου των Αγίων Πάντων, και δ) η εκ βάθρων ανοικοδόμηση των σχολών των Αγίων Πάντων.

- **Αγαθοποιός Αδελφότης «Ειρήνη»**

Ιδρύθηκε κατά το έτος 1871 στην ενορία των 40 Μαρτύρων στην οποία προσέφερε σπουδαία ωφέλεια.

- **Φιλόπτωχος Αδελφότης «Ομόνοια»**

Το φιλανθρωπικό τούτο Σωματείο του οποίου βασικός σκοπός, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Κανονισμού, υπήρξε «η κατά το ενόν περιποίησης και περίθαλψης των πενήτων και ασθενούντων ενδεών ανεξαιρέτως πάσης φυλής και θρησκείας και η υποστήριξις παιδων φιλομαθών αμφοτέρων των φυλών».

Η Φιλόπτωχος Αδελφότητα ιδρύθηκε κατά το έτος 1870 και τα κεφάλαιά της ανήλθαν πάνω από 400 χρυσές οθωμανικές λίρες συνέβαλαν προκειμένου επί πολλά έτη τελεσφόρως να εκπληρώσουν τον ιερό και φιλάνθρωπο σκοπό αυτού. Δυστυχώς όμως από αρκετών ετών επειδή εισχώρησε μεταξύ των μελών του, έπαυσε να λειτουργεί.

Τα υπολειπόμενα κεφάλαια του σωματείου αυτού, άνω των 300 χρυσών οθωμανικών λιρών, ήταν αρκετά για την αναζωογόνηση της Αδελφότητος υπό την προϋπόθεση να επιδειχθεί θέληση, ζήλος και αδελφική ομόνοια.

Σημείωση Γράφοντος: Το παρόν άρθρο ευλαβώς αφιερούται στην Ιερά Μνήμη του αιοδίμου Μητροπολίτου Μαρωνείας Μελισσηνού Χριστοδούλου (1914-1921) του εκ Σαράντα Εκκλησιών καταγομένου, ο οποίος εξεμέτρησε το ζην (+1921) πριν δει την απώλεια της λατρευτής αυτού Ανατολικής Θράκης και της γενέτειράς του.